

Direktesalg av potet og grønnsaker i Troms og Finnmark

Resultater fra en intervjuundersøkelse blant småskala grøntprodusenter

26.05 2023

Frøydis Gillund

Froydis.gillund@nibio.no

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

NIBIO_no

NIBIO.no

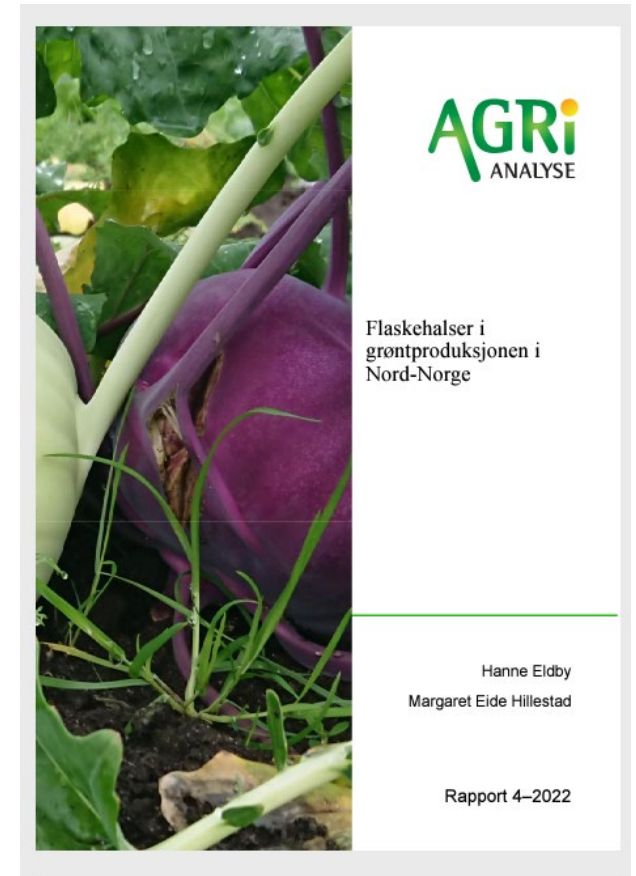
NIBIO_no

www.nibio.no

Bakgrunn: Dagens situasjon i nord

- Stor underdekning på potet og grønnsaker
  - Nedgang i produsenter og areal
- Få mottaksledd/pakkeri
- De fleste produsentene har småskalaproduksjon
  - Direktesalg fra gårdsbutikk, torgsalg, REKO-ringer mm.
- En satsing på grøntsektoren i Nord-Norge må bygge på to strategier:
  - Øke antallet produsenter med leveringsavtale med grossist og innpass i dagligvarekjedene.
  - Øke antall produsenter og produksjon innen småskalagrønnsaksdyrking

Hvem ble intervjuet?

11 PRODUSENTER, Kriterier for utvalg:

- Beliggenhet
- Størrelse
- Erfaring
- Produksjonsform
- Salgs måte

4 REPRESENTATER FOR SALGSKANALER:

- Bondens marked
- REKO
- Dagligvare
- Digital plattform

Produsentene vi intervjuet: Fordeling ut ifra utvalgskriteriene

FYLKE: 2: Finnmark, 9: Troms

BYNÆR: 5: anså seg selv som bynære

STØRRELSE: 4: mindre enn 5 mål, 1: 6- 8 mål, 3: 14 – 17 mål, 3: 40 – 50 mål.

ERFARING: 6: åtte år og lengre. 5: 3 – 5 år

PRODUKSJONSFORM: 5: Stort mangfold av vekster, 3: mest potet og gulrot, 1: mest nepe, 2: kun potet, 2: økologisk sertifisert

TILKNYTTET ANNEN GÅRDSDRIFT: 6: annen gårdsdrift

ANNET ARBEID: 6: annet arbeid, 5: selvstendignæringsdrivende

NIBIO
NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Direktesalg av potet og grønnsaker i Troms og Finnmark

Resultater fra en intervjuundersøkelse blant småskala grøntprodusenter

NIBIO RAPPORT | VOL. 9 | NR. 79 | 2023

Frøydis Gillund
Divisjon Mat og samfunn, avdeling Økonomi og samfunn, NIBIO

Tema for intervjuundersøkelsen

- Produksjon
- Markedsføring
- Salgskanal
- Etterspørsel
- Lønnsomhet
- Tidsbruk
- Veiledningsbehov
- Produsentsamarbeid
- utfordringer
- Muligheter
- Fremtidsutsikter

Resultater

Optimisme og fremtidstro

- Produsentene ønsket å fortsette produksjonen
- God etterspørsel og markedsadgang

«Lokalproduserte grønnsaker selger seg selv»
(Representant for salgskanal)

- Krevende, men mulig, å oppnå lønnsomhet
- Gode forutsetninger for å rekruttere flere småskala produsenter

Salgskanaler

- Ubetjent gårdsutsalg/veibod
- Betjent gårdsutsalg (inkl. selvplukk)
- REKO-ring
- Bondens Marked/ andre markeder
- Digital plattform
- Levering til privatkunder
- Direkte til restaurant/storkjøkken
- Direkte til daglivarebutikk

FOTO: Frøydís Gillund

Lønnsomhet

«Vi gjør dette mest fordi det er artig - hyggelig reise - men ikke spesielt lønnsom»

(Erfaren produsent)

Inntekt fra grøntproduksjonen

- Forsvarer tidsbruk og kostnader
- Nok til å gjøre nye investeringer
- Viktig supplement til annen gårdsdrift

Prissetting

- Tar utgangspunkt i priser i markedet
- Mener de får god pris, men kan de prise seg høyt nok?

Økonomisk støtte

- Innovasjon Norge
  - Få hadde søkt
    - 1: tilskudd til markedshage, 1: skal søke
    - 2: tilskudd til service bygg relatert til annen gårdsdrift
- Kommunalt næringsfond
  - Få hadde søkt
  - 1: støtte til studietur
- Produksjonstilskudd
  - De fleste søkte

Veiledning og veiledningsbehov

Veiledning

- Få har fått veiledning om slag og marked
  - Veiledningsbehov:
    - Finansieringsmuligheter & søknadsskriving
    - Prissetting & salgstrategi
- Stort utbytte av veiledning fra landbruksrådgivere
- Råd fra andre produsenter er viktigst

«De som har erfaring fra dyrking og salg vet best»
(Produsent)

Produsentsamarbeid

«Jeg tror på samarbeid og samhandling både for å utvikle produksjonen og øke salget. Klarer man å samle seg i grupper så fremstår man mye sterkere og kan nå mye lengre. Det å drive alene er vel og bra, men i fellesskap klarer du mye mer»

(Erfaren produsent).

Ønsker om samarbeid

- Betjene fast torgplass
- Lokalmatbil
- Etablere samvirke eller innkjøpsordning
- Investeringer i infrastruktur for oppal, lagring og pakking

Utfordringer

- Klima
- Mangel på produsentnettverk
- Lange avstander og små markeder
- Tidspress
- Lav lønnsomhet
- Manglende infrastruktur
- Innpass i dagligvare
- Lite offentlig støtte
- Regelverk for skilting langs vei

Hva er viktig for godt salg?

Produktet

- Leverer kvalitet, tilby ulike/ spesielle grønnsaker, videreforedling

Ha flere bein å stå på

- Mangfold av vekster
- Benytte ulike/ kombinere salgskanaler

Kundekontakt

- Være til stede, snakke med kundene, følge opp trofaste kunder – pleie gjenkjøp, selge historie

Strekke sesongen og ta hensyn til etterspørsel

Produsentnettverk

Muligheter og framtidsutsikter

«Et stort uforløst potensiale» (Erfaren produsent)

De fleste ser mange muligheter og har tro på framtida

- Arktisk kvalitet
- Økende etterspørsel etter lokal mat
- Økende fokus på regionalmatsikkerhet
- Viktig som tilleggsnæring
- Muligheter innenfor videreforedling av grønt

Tiltak

- Formidle optimismen blant produsentene

*«Andre gårdbrukere har ikke tro på at det er gode mulighet for inntjening, derfor er det liten interesse»
(Forholdsvis nyetablert produsent)*

- Sikre bedre økonomiske betingelser
- Helhetlig satsning fra forskning, forvaltning og rådgivning
  - Infrastruktur (oppal, pakkeri,)
  - Finansiering
  - Kunnskapsutvikling
  - Rådgivning
  - Mobilisering og nettverk

Anbefalinger

Satsning:

- Sikre gode økonomiske betingelser
- Tilby rådgivning og kurs
- Rekruttere produsenter og legge til rette for samarbeid

Videre forskning:

- Avlingsvolum og betydning for regional selvforsyning
- Kostnader, potensialet for omsetning og inntekt
- Ulike former for produsentsamarbeid
- Arktisk kvalitet

Lenke til rapporten:

<https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/handle/11250/3068896>

Takk til alle som vi fikk intervju

Takk til samarbeidspartnere som ga innspill underveis i prosjektet

Takk til Marit Gåre og Statsforvalteren i Troms og Finnmark for godt samarbeid

Takk for oppmerksomheten

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

NIBIO_no

NIBIO.no

NIBIO_no

www.nibio.no